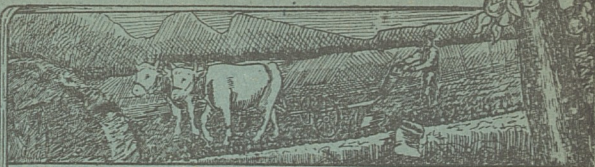

БЪЛГАРСКО ЗЕМЛЕДЪЛСКО ДРУЖЕСТВО

ПОПУЛЯРНА
ЗЕМЛЕДЪЛСКА БИБЛИОТЕКА

КАКЪ ДА СИ НАПРАВИМЪ ОВОЩНА ГРАДИНА

ОТЪ

С. Грековъ.

Цена 3 лева

10

Пловдив - ГРЕКОВЪ

БЪЛГАРСКОТО ЗЕМЛЕДЪЛСКО ДРУЖЕСТВО

София, ул. Х. Димитъръ № 13

Има въ склада си за проданъ и доставя въ голѣми количества люцерново сѣме, зеленчукови сѣмена, пролѣтеньфий, (уровъ), мохаръ (лудо просо).

Поржкитѣ за сѣмена трѣбва да бждатъ придружени съ сждове.

Въ склада си има запасни части за плугове:

1) Лемежи за обратливи плугове № № 4 и 5.

2) Плѣзици за сжщитѣ.

3) Плѣзци за плугове № 6 и 7.

4) Бурми за лемежи и плѣзици.

5) Сѣра на прахъ.

6) Отрова за мишки.

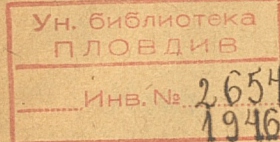
7) Тютюнева отвара.

8) Плугове, косачки, центрофуги за млѣко и пр.

За членоветѣ си има шинелень платъ, гбонъ, лопати и кирки (кѣзми).

Прѣдпочитатъ се поржчки чрѣзъ кооперации.

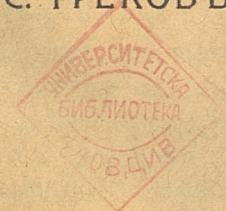
БЪЛГАРСКО ЗЕМЛЕДЪЛСКО ДРУЖЕСТВО ПОПУЛЯРНА ЗЕМЛЕДЪЛСКА БИБЛИОТЕКА

Какъ да си направимъ ОВОЩНА ГРАДИНА

ОТЪ

С. ГРЕКОВЪ

СОФИЯ
НАРОДНА ПЕЧАТНИЦА „ВИТОША“
1920

Какъ да си направимъ овощна градина.

Изборъ на мѣста. Мѣстото, което се прѣд-назначавъ за засаждане съ овощни дръвчета трѣбва да бѣде запазено отъ зимнитѣ студени и лѣтнитѣ сухи вѣтрове; за това нужно е да се прѣдпочитатъ за овощни градини такива участъци, които сж запазени отъ самата при-рода съ поляни, хълмове, гори и пр. Най-удобни за посаждане на овощни дръвчета сж равни-шата и само въ краенъ случай, когато нѣма такива, могатъ да се засаждатъ и не много върли склонове.

При избора на мѣсто за овощна градина трѣбва да обръщаме внимание и на положение-то на подпочвената вода; тамъ, гдѣто по-слѣдната лѣтно врѣме е на дълбочина по-малко отъ 1 метъръ отъ повърхността на почвата, не бива да засаждаме овощни фиданки: съ течение на врѣмето тѣ, когато коренитѣ имъ се вдълбочатъ, ще боледуватъ. Впрочемъ, такива мочурливи мѣста могатъ да се направатъ годни за посаждане чрѣзъ прѣдварително просуша-ване, което се извършва така: изкопаватъ се хиндеци по дължината и широчината на мочур-ливото мѣсто; дълбочината имъ трѣбва да бѣде 1-20 метра, а широчината 60—70 см. Хен-децитѣ да се копаятъ така, щото горната имъ широчина, до повърхността на земята, да бѣде 3 пжти по широка отъ дъното имъ. Колкото повече такива хендеци се изкопаятъ на мѣстото, което искаме да просушимъ, толкосъ по лесно

и бърже то се просушава. Изобщо прѣпорѣчва се хендецитѣ да се разполагатъ на 30 метра най-малко единъ отъ другъ. Разбира се, такава една работа може да се извършва само при липса на по-добри мѣста и при желание на всѣка цѣна да се направи градина на мочуръ. Никога не бива да се забравя, че овощнитѣ дръвчета обичатъ твърдѣ добри почви и отлични мѣстоположения. Овощни насаждения на недоброкачествени почви и лоши мѣстоположения, макаръ и растатъ, обикновено не сж доходни. Тамъ, където вече има овощни градини, — изборътъ на мѣстото за нова овощна градина е лесенъ — достатъчно е да се проучи въ даденитѣ мѣстоположения и почви въ района, какви породи овощни дръвчета растатъ, плодоносатъ, цвѣтатъ и пр. за да се направи заключение за пригодността на извѣстенъ участъкъ за овощно насаждение. Свършено друго яче стои въпросътъ за изборъ на мѣсто за овощна градина въ такива мѣстности, гдѣто овощарство още нѣма: тамъ е нужна голѣма прѣдпазливостъ при избора на мѣсто за овощна градина и най-добрѣ е наведнажъ да се не праватъ голѣми градини и да се искатъ сѣвѣтитѣ на лица, които добрѣ разбиратъ къдѣ, какво да се сади.

— Най износливи дръвчета сж разнитѣ *сливи и вишни*: тѣ ставатъ и на най-посрѣдственни почви и мѣстоположения, но всѣ пакъ по сж доходни въ добрѣ запазени и топли мѣстоположения, както и въ хранителни, рохкави почви.

Ябълкитѣ и Крушитѣ обичатъ дълбока, хранителна, умеренно влажна почва, при това — колкото по доброкачественъ е сорта, тол-

косъ е по-взискателенъ къмъ почвата и мѣстоположението.

Прасковитѣ, зарзалитѣ и бадемитѣ обичатъ дълбоки, топли варовити почви, не особено влажни и не чрѣзмѣрно сухи.

Орѣхитѣ — растатъ на всѣкакви, не особено студени и влажни почви, като прѣдпочитатъ, обаче, пѣськлива съ примѣсъ на варъ; изискватъ дълбока подпочва.

Дюлитѣ — растатъ на всички почви съ изключение на студенитѣ, мокритѣ и тежитѣ, а сжщо сухитѣ слабитѣ и лекитѣ.

Отдѣлната овощна градина трѣбва да се прави близо до жилището. — Колкото, обаче, е по-голѣмо пространството, което заематъ овощнитѣ градини въ извѣстна мѣстностъ, толкосъ е по-голѣма сигурността на овощнитѣ дръвчета отъ всевъзможни неприятели; за това трѣбва да се стремимъ овощнитѣ градини да заематъ голѣми пространства и да образуватъ, като се наредатъ една до друга, цѣли овощни гори.

Изкуствена защита. Ако избраното мѣсто не е запазено отъ вѣтроветѣ съ нѣкой хълмъ, планина, гора и пр., трѣбва да се създаде изкуствена защита за овощната градина. Такава защита се прави отъ износливи мѣстни горски дръвчета, които се насаждатъ отъ сѣверъ и западъ на избраното за градина мѣсто. Въ ония мѣстности, гдѣто расте смърча, най-добри защитни насаждения се правятъ отъ него, като се посаждатъ дръвчета въ 1—2—3 реда на разстояние 70 см. дръвче отъ дръвче и 2—3 метра редъ отъ редъ. Въ послѣдствие дръвчетата постепенно се разреждатъ. Въ мѣстности гдѣто иглолистни дръвчета не растатъ, за-

щитни насаждения се праватъ отъ най-подходящи за дадената мѣстность широколистни дръвчета: клень, осенъ, тополи, диви круши, джанки и пр. Защитнитѣ насаждения много подпомагатъ за правилното развитие на овощнитѣ фиданки и за редовното имъ плодоносене.

Изборъ на дръвчета за насаждане. Всѣка овощна градина у насъ въ повечето случаи е прѣдприятие за получване на доходъ. За това при избора на дръвчета за насаждане трѣбва да се има прѣдъ видъ отъ една страна тѣхната пригодность за даденитѣ естествени условия въ които ще растатъ, отъ друга — търсенето имъ на пазаря. Всѣка мѣстность си има свои сортове, които най-добрѣ се чувствуватъ въ нея, и за това, както казахме по-рано, най-добрѣ е при основаването на нова градина да се взема поука отъ съществуващитѣ вече въ дадения районъ сортове и да се садатъ тѣзи отъ тѣхъ, които най-добрѣ се развиватъ и иматъ обезпечена добра цѣна на пазаря. Освѣнъ извѣстнитѣ мѣстни сортове — въ Кюстендилско, Търновско и пр. очертава се за всѣки районъ и извѣстенъ сортиментъ чуждестранни сортове, които, макаръ и по нѣжни и не толкосъ износливи, като нашитѣ, иматъ бждеще, като добра и скъпа пазарна стока. Трѣбва да се отбѣгватъ изобилието на сортове и да се сади единъ — два основни сортове, които при даденитѣ условия сж най-доходни.

Нашитѣ сливови градини въ Кюстендилъ и другадѣ, които обикновенно се прѣдставляватъ само отъ единъ сортъ сливи — а именно домашни сливи (Маджарски, Кюстендилски) въ туй отношение напълно отговарятъ на искането, което се адресира къмъ една търгов-

ска градина. Но при избора на дръвчетата за посаждане не бива да се обръща внимание само на сорта.

Знае се, че нѣкои овощари не обръщатъ на срта никакво внимание, но за това пъкъ сж крайно взискателни къмъ състоянието на самитѣ дръвчета, които трѣбва да бждатъ образцови по своята сила, правилно развитие, здравословность. Такива овощари казватъ, че лошиятъ сортъ винаги може да се замѣни съ другъ чрѣзъ присаждане въ короната, но кекаво, неджгаво дръвче, макаръ и отъ добъръ сортъ, десетки години ще бжде само прѣдметъ на огорчения за стопанина. За това при купуването на дръвчета за посаждане трѣбва да се обръща изключително внимание на тѣхната сила, хубость и здравословность. Ако нѣма такива добрѣ развити дръвчета отъ желания сортъ, по добрѣ е да се вземе силно, правилно развито дръвче отъ какъвъ да е сортъ и слѣдъ прихващането му и задебеляването на клонитѣ му (най-много слѣдъ 2—3 години отъ насаждането) да се присади такова дръвче въ короната. Такива овощни фиданки почватъ да раждатъ по рано отъ тѣзи, които не се прѣтърпѣли подобна операция.

Разстояние между дръвчетата. У насъ праватъ голѣма грѣшка, дѣто садатъ дръвчетата много гжсто: гжстопосаденитѣ фиданки не могатъ да се развиватъ напълно и развиватъ плоднитѣ си органи само по върховетѣ; но и чрѣзмѣрно рѣдкитѣ насаждения иматъ свои недостатѣци, които състоятъ въ това, че рѣдко насаденитѣ дръвчета много страдатъ отъ вѣтроветѣ и студоветѣ. За това къмъ съвѣтитѣ да садимъ дръвчетата изъ нивитѣ по на 30—40 метра така, че между тѣхъ да се сѣятъ

житни растения, ние се отнасяме, при нашите условия, поне, отрицателно. Овощнигъ фиданки трѣбва да се садятъ на групи а не по единично и за това, защото много се улеснява отгледването имъ. Даже за най-добритѣ почви и за сортове, които силно се разрастватъ достатъчно е разстоянието отъ 10—12 метра за круши и ябълки. Такова едно разстояние може да се укаже тѣсно чакъ слѣдъ 30—40 години, а до тогава почвата между основнитѣ фиданки може да се използва съ плодни дръвчета и храсти, които иматъ по кратъкъ периодъ на плодоносене и животъ. За тая цѣль сж годни всички сливи, вишни, праскови, зарзали и др.

Може да се случи, че цѣлата градина ще се засажда само съ по една порода овощни дръвчета, безъ междуредови такива. За такъвъ случай ние даваме разстояния, на които да се садятъ овощнитѣ дръвчета при най-благоприятни условия:

Ябълки	12 — 14 м.
Круши	11 — 12 „
Сливи	8 — 10 „
Череша и вишни	7 — 8 „
Зарзали	7 — 8 „
Праскови и бадеми	6 — 8 „
Дюли	4 — 6 „
Орѣхи	16 — 20 „
Леска	4 — 6 „

Горнитѣ разстояния се намаляватъ съ 1—2 метра, ако садимъ дръвчетата при не особено благоприятни почвенни условия и когато имаме работа съ срѣдно или слаборастящи сортове.

Планировка на овощната градина

Най добрия редъ за посаждане въ настоящето врѣме се смѣта посаждането въ шахматъ или въ трежгълникъ. При такъвъ редъ дръвчетата се ползватъ съ по-голѣмъ просторъ отколкото при какъвъ да е другъ редъ и коронитѣ и коренитѣ се разпространяватъ на широко и въ всички направления безъ да се допиратъ единъ до други. Прѣди да пристѣпимъ къмъ маркирането трѣбва да опрѣдѣлимъ точно разстоянието на което ще посадимъ дръвче отъ дръвче. Да допуснемъ, че сме съ намѣрението да посадимъ дръвчетата по на 12 метра едно отъ друго, а линията която ще засадаме е равна на 91 метра. Раздѣляме 91 на 12 получаваме $7 \frac{1}{2}$. Отхвърляме $\frac{1}{2}$ и дѣлимъ 91 на 7. Получава се 13—разстояние на което трѣбва да се посадятъ дръвчетата за да се засади линията безъ остатъкъ.

Между многото начини за планиране въ трижгълникъ ще опишемъ най-лекия отъ тѣхъ, който не изисква никакви особни приспособления и може да се изпълни отъ всѣкиго. Най-напрѣдъ трѣбва да се направи единъ трежгълникъ отъ левии или прѣти, всѣка отъ странитѣ на който трижгълникъ да е равна на разстоянието, на което ще посадимъ дръвчетата. Почваме тѣй: прокарваме първата линия, отъ която ще започнемъ измѣрването. Тази линия се набѣлѣзья съ жалони чрѣзъ визиране и се отбѣлѣзва на земята съ черта прокарана съ мотика, тарнакопъ и проч. На отбѣлѣзаната въ натура линия отъ едина и край се поставя трижгълника така, че едната му страна да легне върху прокараната линия. Въ третѣ жгѣла на триж-

гълника се поставят 3 кола, които отбълъзват мѣстата, гдѣто ще се посадят дръвчета. Когато първитѣ 3 колци сж забити, тригълника се помѣства по-нататѣкъ по линията и отново въ жглитѣ му се поставят колци. По такъв начинъ се набълъзват първия и втория редове. Слѣдъ това тригълника се прѣнася на 2-я редъ и по сжщия начинъ, който описахме по-горѣ, се отбълъзва 3-я редъ, сетнѣ 4-я и т. н. Въмѣсто тригълникъ отъ лѣтви, може да се вземе връвь или тель двойна, странитѣ на която да е равна на разстоянието на което ще се садят дръвчетата. При маркирането съ помощта на връвь или тель, най-напрѣдъ се поставят на линията, отъ която ще почнемъ измѣрването колчета на разстояние едно отъ друго равно на разстоянието, на което ще садимъ дръвчетата. Значи, отбълъзваме мѣстата за на-

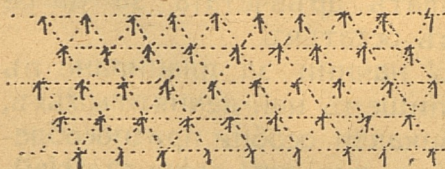

Рис. 1. Маркиране съ помощта на равностраненъ трегълникъ

саждане на тоя редъ. За да отбълъжимъ мѣстата на 2-я редъ, двата свободни краища на двойната тель или връвь се поставят до двата първи колци. Слѣдъ това връвьта се тегли така шото, двѣтѣ ѣ страни да бждатъ еднакво опънати и въ точката на срѣдата на опънатата връвь се поставя колець, който ще обозначава мѣстото на първото дърво на 2-я редъ. Връвьта мѣстимъ послѣдователно къмъ останалитѣ колчета и по сжщия начинъ, както казахме по-горѣ, отбълъзваме всичкитѣ мѣста за насаждане.

Дупки за насаждане. Колкото е по-твърда и по-лоша почвата, толкова по-широки дупки

трѣбва да се изкопаватъ. По-голѣмата ширина на дупкитѣ винаги дѣйствиува благоприятно върху насаденитѣ дръвчета; излишната дълбочина понѣкога дори е врѣдна. Въ зависимостъ отъ почвата, широчината на дупкитѣ бива по-малка или по-голѣма.

По-малки отъ 1—1^{1/2} кв. метра дупки не бива да се изкопаватъ, а максималната имъ широчина може да достига и до 16 кв. метра. Дълбочината на дупкитѣ сжщо, въ зависимостъ отъ почвата, трѣбва да бжде отъ 60 см. до 1 м. Опититѣ показали, че колкото по-плитко се разпространяватъ коренитѣ въ земята, толкова по-добрѣ растатъ дръвчетата и по-скоро настѣпва плодоносенето.

Въ повечето случаи дупкитѣ се копаятъ въ кръгла форма; нѣкои съвѣтватъ да се копаятъ квадратни дупки. Формата на дупката нѣма голѣмо значение; важно е само дупкитѣ да бждатъ достатѣчно голѣми. При изкопаването на дупкитѣ прѣстъта се раздѣля на 2 части: горната прѣстъ се поставя на една страна, долната на друга. Изкопаватъ се дупкитѣ прѣди посадването на дръвчетата — ¹/₂ или даже 1 година и то рано на есень, за да може прѣстъта да промръзне и изобщо да се подобри отъ дѣйствието на въздуха. Такова заблаговрѣменно изкопаване на дупкитѣ особено дѣйствиува благоприятно върху тежкитѣ глинести почви. Само по себе си се разбира, че прѣдварителното изкопаване на дупкитѣ не бива да влияе върху врѣмето на посадването на дръвчетата.

Така, напр., ако въ извѣстенъ районъ есеннитѣ и зимнитѣ посадки даватъ добри резултати, нѣма защо, само за да помръзне прѣстъта, да отлагаме посадването до пролѣтъ, и да рискуваме да изгубимъ много дръвчета отъ непривикане.

Подобрене на почвата. Най-добър би било, както отбѣлѣзахме и по-рано, за овощни градини да се избиратъ отлични почви, които да не се нуждаятъ отъ никакво подобрене и въ които дръвчетата дълго врѣме и добър да се развиватъ. Глиниститѣ и глинисто-пѣсѣкливитѣ почви, както изобщо тѣзи, които сж извѣстни, като добри пшенични и ечмени мѣста прѣдставляватъ именно такива почви, които не се нуждаятъ отъ подобрене. Отъ друга страна пѣкъ нѣма почви, които не биха могли да се подобратъ и станатъ годни за културата на овощното дърво, поне, въ размѣри, които да задоволяватъ домашнитѣ нужди съ плодове. На твърдѣ плиткитѣ почви, както и на мокритѣ, дръвчетата се посаждатъ на хълмчета, — издигнати отъ докарана прѣстъ; ако пѣкъ почвата е много лека, суха, слаба — изкопаватъ се въ нея 2—3 метра широки и 1 метъръ дълбоки дупки. Извадената прѣстъ се смѣсва съ глина, оборски торъ, компостъ, уличенъ боклукъ и съ тази смѣсь се запълватъ дупкитѣ. Посаденитѣ въ така приготвени мѣста дръвчета се развиватъ отлично.

Кога се извършва посаждането. Посаждането може да се извършва прѣзъ цѣлия периодъ на почивката на дръвчетата отъ есенъ до пролѣтъ, стига само за тая работа да благоприятствува врѣмето. Понеже послѣдното е различно въ разни мѣста, между овощаритѣ естествено нѣма установенъ за всички райони опрѣдѣленъ срокъ за посаждане. Едни прѣпоръчватъ есенно посаждане, други зимно, трети пролѣтно. Ние смѣтаме, че всички сезони, прѣзъ които дръвчетата почиватъ въ България сж добри за посаждане дръвчета, щомъ

работата може да бжде извършена при благоприятно врѣме въ смисълъ на нормална влага и топлина.

Ние трѣбва да прѣдпазимъ, обаче, четцитѣ си отъ късни пролѣтни посаждания, понеже могатъ да пострадатъ отъ рано насжпващата у насъ суша. Есеннитѣ посаждания у насъ едва ли на всѣкъждѣ биха могли да се извършватъ своеврѣменно, защото нашата есенъ е продължителна и суха до толкова, че съ голѣмъ трудъ се работи земята; дъждоветѣ започватъ пѣкъ почти прѣдъ мразоветѣ, когато за посаждане и дума не може да става. Редъ години, въ разни краища на България, ние сме практикували посаждане на дръвчетата въ края на зимата, когато земята се размръзне и може да се обработва. Това врѣме е втората половина на февруари — и началото на мартъ. За такова посаждане дупкитѣ обикновено се изкопаватъ въ началото на зимата или още по-добър, ако може, прѣзъ есенъта. Резултатитѣ отъ късното зимно посаждане винаги сж били отлични. Ние не отричаме ползата и отъ есенното и ранно зимното посаждане тамъ, гдѣто то може да се извърши и смѣтаме, че добър е у насъ пролѣтното, особено късното, посаждане да се отбѣгва. При есенното посаждане, листата на дръвчетата, ако не сж окапали сами, трѣбва да се прѣмахватъ още прѣди изваждането имъ отъ разсадника съ ржцѣ, иначе дръвчетата ще вѣхнатъ. Ако полученитѣ отъ негдѣ или изкопанитѣ отъ свой разсадникъ дръвчета не могатъ веднага да се насадатъ, тѣ се заравятъ въ нѣкой трапъ изровенъ въ сѣнчесто мѣсто — така, щото коренитѣ имъ добър да се покриватъ съ прѣстъ. Дръвчетата се поставятъ въ трапа наклонно или вертикално.

Поставяне на коловетъ. Прѣди посаждането трѣбва да бждатъ поставени колове, къмъ които ще се вържатъ новопосаденитѣ фиданки. Коловетѣ се забиватъ тъкмо въ центроветѣ на дупкитѣ. Такова прѣдварително поставяне на колове има тѣзи удобства, че мѣстата, гдѣто ще поставимъ дрѣвчетата по такъвъ начинъ ставатъ прѣдварително точно отбѣлѣзани; освѣнъ това, забиването на колове слѣдъ посаждането не е практично, защото става по-трудно и защото съ кола могатъ да се повредатъ коренитѣ на новопосаденото дрѣвче. Коловетѣ трѣбва да бждатъ прави, гладки и не по-дебели отъ 4—5 см. въ горния си край; височината имъ да е такава, щото слѣдъ като се забиятъ въ дупкитѣ, надъ земята да достигатъ само до коронитѣ на дрѣвчетата, които ще садимъ.

Посаждане на дрѣвчетата. Прѣди посаждането на дрѣвчетата дупкитѣ се запълватъ съ изкопаната отъ тѣхъ прѣстъ, като се оставятъ недопълнени на 20—30 см. Това прѣдварително запълване на по-рано изкопанитѣ дупки се извършва 2—3 седмици прѣди саденето и се прави съ цѣлъ да олегне прѣстътъ въ дупкитѣ. Ако послѣднитѣ се копятъ непосредствено прѣди посаждането, при запълването имъ, прѣстътъ се затѣква излеко съ крака съ сжщата цѣлъ. Прѣдварителното олегане на прѣстътъ въ дупкитѣ има това значение, че новопосаденитѣ дрѣвчета не хлѣтватъ въ дупкитѣ !по дълбоко, отколкото сж поставени, нѣщо което се случва, когато садимъ въ не олегнала прѣстъ. По е добръ дрѣвчето да стои въ дупката по-плитко отъ нормата, отколкото по дълбоко: плиткото стоене на дрѣвчето често се поправя чрѣзъ огърляне, а дълбокото се по-

правя доста трудно. За да се постави дрѣвчето на нужната дълбочина, поставятъ прѣзъ дупката, около самото стѣбло на дрѣвчето, което садимъ, права дървена летва, така, щото двата края да опиратъ на земята. Долния край на така поставената летва ще показва уровеня на повърхността на почвата, а това ни дава възможность, споредъ нуждата, да повдигаме или снижаваме дрѣвчето, като въ никой случай не бива да се посажда по-ниско отъ повърхността на почвата. Повърхността на самото мѣсто, гдѣто ще се постави фиданката трѣбва да се направи малко изпъкнала, хълмообразна, вслѣдствие на което по лесно се разпрѣдѣлятъ коренитѣ на дрѣвчето и получаватъ направление на долу.

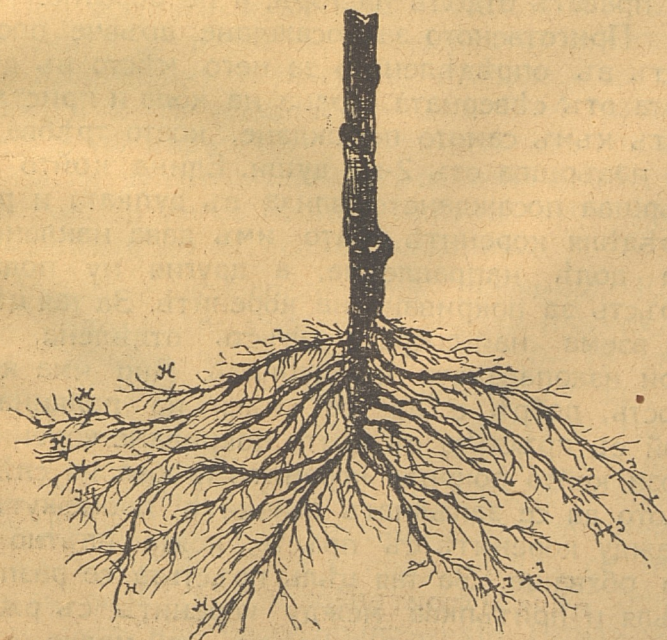

Рис. 2. — Чертитѣ ж показватъ правилното направление на отрѣзитѣ, а Н — неправилното.

Самото посаждане се прѣдшествува отъ подрѣзване на коренитѣ и потопяването имъ въ каша, направена отъ смѣсъ на рохкава прѣстъ, кравешки прѣсенъ торъ и вода. Това потопяване прѣдпазва коренитѣ отъ увѣхване и има особно значение при пролѣтното посаждане. Подрѣзването на коренитѣ се състои въ прѣмахването на силно поврѣденитѣ корени и въ съкратяването краищата на здравитѣ такива. При тая работа трѣбва да се запазва по възможностъ по-голѣмо количество здрави корени и да не се намалява количеството на коренитѣ безъ нужда. Подрѣзването се извършва съ ножъ или ножици. И двата инструмента трѣбва да бждатъ много остри. Отрѣзитѣ да се праватъ отдолѣ на горѣ, а не обратно.

Приготвеното за посаждане дрѣвче поставятъ въ опрѣдѣленото за него мѣсто въ дупката отъ сѣверната страна на кола и пристѣпватъ къмъ самото посаждане, което трѣбва да се извършва отъ 2-ма души. Едина който извършва посаждането влиза въ дупката и разпрѣдѣля коренитѣ, като имъ дава наклонено на долѣ направление, а другия му подава прѣстъ за покриване на коренитѣ. За тая цѣль се взема най-добрата прѣстъ отдѣлена още при изкопаването на дупкитѣ. Ако има компостъ, добръ е да се смѣси на полвина и той съ прѣстѣта съ която покриваме коренитѣ. Този който покрива коренитѣ трѣбва да слѣди, щото да се запълнатъ всичкитѣ промежутъци между коренитѣ съ прѣстъ, която плътно да ги обхваща. За тая цѣль прѣстѣта се разпрѣдѣля и притѣпква между коренитѣ съ ржцѣ. Когато коренитѣ се покрятъ най-малко съ 4—5 см. пластъ отъ прѣстъ, може да се тѣпче вече прѣстѣта и съ краката, като се почне

тѣпкането отъ краищата на дупката къмъ стѣблото на дрѣвчето. Слѣдъ това дупката се запълва съ прѣстъ до горѣ. Ако се поставя въ дупката торъ послѣдния се разпрѣдѣля слѣдъ тѣпкането, прѣди да се запълни дупката до горѣ. Торѣтъ се поставя на единъ пластъ отъ 8—10 см. дебелина. Трѣбва да се знае, че конския, козия, овчия и свинския торове се употребяватъ само въ прѣгорѣло състояние; употребени въ прѣсно състояние тѣзи торове могатъ да поврѣдять коренитѣ, вслѣдствие на това, че развиватъ при кипѣнето си голѣма топлина. Говеждиятъ торъ може при посаждането да се употребява и прѣсенъ. Слѣдъ разпрѣдѣлянето на тора дупката се запълва до горѣ.

При есенното и зимното посаждане новопосаденитѣ дрѣвчета не се поливатъ, пролѣтнитѣ насаждания, напротивъ, полезно е да се поливатъ и то изобилно — отъ 2—4 газени тенекета на дърво, въ зависимостъ отъ голѣмината на дупкитѣ. Слабото поливане е врѣдно и за това да не се полива никакъ, ако нѣма възможностъ да се полива изобилно.

Вързване новопосаденитѣ дрѣвчета. Колѣтъ, къмъ който веднага се вързва новопосаденото дрѣвче, трѣбва да бжде съ 10—15 см. по-низкъ отъ най-долнитѣ клонки на дрѣвчето. Прѣвързването става на 2 мѣста — горѣ при върха на кола и по срѣдата или още подолу. За да не се търкатъ дрѣвчетата о кола, употребяватъ се тѣй наречени възглавнички отъ мѣхъ, трѣва, слама и проч., които се поставятъ около стѣблото на дрѣвчето въ ония мѣста, гдѣто ще стане приврѣзката. Прѣзъ тия възглавнички се прѣвързва плътно дрѣвчето къмъ кола.

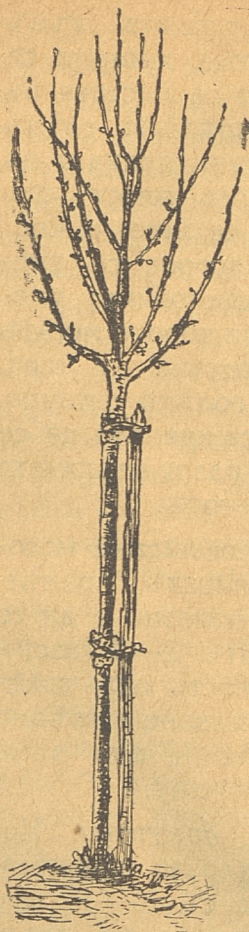

Рис. 3. Добрѣ подвързана фиданка съ възглавничка отъ мѣхъ.

защото невързанитѣ фиданки, като се клатятъ отъ вѣтроветѣ, търкатъ се о коловетѣ и получаватъ рани, които ставатъ причина за сериозни заболявания. По-добрѣ е хичъ да се не поставятъ колове, щомъ дръвчетата оставатъ непрѣвързани къмъ тѣхъ.

Най-добриятъ материалъ за прѣвързване е върбови прѣчки, лико, рафия. Слаби и криви дръвчета не бива да се насаждатъ, но, ако такъвъ грѣхъ е извършенъ, вързването трѣбва да има за цѣль да изправи кривата фиданка. Въ такъвъ случай прѣвързването, сжщо прѣзъ възглавничкитѣ, става въ нѣколко мѣста, но по продължение на цѣлото стѣбло до като послѣдното се изправи. Нѣма нужда коловетѣ да се държатъ много години около дръвчетата; щомъ послѣднитѣ се прихванатъ добрѣ — на 2-а — 3-а година слѣдъ посаждането — коловетѣ се махвату.

Трѣбва да забѣлѣжимъ, че нужно е прѣвързкитѣ да се възобновяватъ прѣзъ всичкото врѣме на стоенето на коловетѣ така, щото дръвчетата дѣйствиелно да бждатъ вързани, а не, както често се наблюдава, колѣтъ си стои отдѣлно, а дръвчето до него отдѣлно — безъ да бжде привързано. Такова положение е крайно врѣдно,

Рѣзидбата на дръвчетата слѣдъ посаждането имъ. Главната цѣль на рѣзидбата слѣдъ посаждането на дръвчетата е да се поддържа въ тѣхъ извѣстна форма на короната, която форма да благоприятствува на бждещата реколта. Извѣстно е, че повечето високостѣблени дръвчета, които ние обикновено садимъ въ овошнитѣ градини, иматъ пирамидална или чашевидна форма. Въ нѣкои мѣстности толкосъ обичатъ послѣдната форма, че всички дръвчета правятъ чешевидни, като имъ изрѣзватъ срѣдната (централната клонка) и всички клонки, които се развиватъ вжтрѣ въ короната. Най-добрѣ е, обаче, короната на дървото да бжде естествена, т. е. такава, каквато дръвчето би образувало само, безъ да бжде рѣзано.

У насъ трѣбва винаги да се прѣдпочита пирамидалната форма; щомъ дръвчето, обаче, не образува такава, то въ всѣки случай срѣдната клонка не трѣбва да се изрѣзва, за да бжде формата кжлбообразна, а не чашевидна. Само когато срѣдната клонка липсва или тя слабо расте или е съвсѣмъ неудобно разположена — ние се помиряваме съ нейното отсъствие, но и при това позволяваме на всички клони растящи вжтрѣ въ короната, да се развиватъ, разбира се, безъ да прѣчатъ една на друга. Съ една рѣчь, ние се стремимъ да имаме прибрани, стегнати корони-форми, които съотвѣтствуватъ на естествениѣ такива у повечето отъ нашитѣ плодни фиданки.

Понеже рѣзидбата на новопосаденитѣ дръвчета, споредъ насъ, има прѣдъ видъ главно формата на короната, то и самата рѣзидба се извършва различно, въ зависимостъ отъ това съ каква корона — (силна, слаба, правилна, неправилна) имаме работа. Основното положение

при рѣзидбата трѣбва да бжде: да се прѣмахва всичко излишно и да се остава всичко, което е необходимо въ момента или въ бждаще.

Оставенитѣ неподрѣзани, първата година слѣдъ посаждането имъ, дрѣвчета, твърдѣ мжно се поддаватъ на формиране въ слѣдущата година и за това ние сме рѣшително за рѣзидбата на дрѣвчетата въ първата година на посаждането имъ. Особено това се отнася до костилковитѣ фиданки, които бърже се оголватъ, мжно пуцатъ разклонения отъ старата дрѣвесина.

При неблагоприятни условия за растежа — допустимо е отлагането на рѣзидбата до другата, слѣдъ посаждането, година у ябълкитѣ и крушитѣ; тѣ, въ такъвъ случай, се рѣжатъ на 2 годишна дрѣвесина и отлично се разклоняватъ. Ние рѣжемъ въ повечето случаи още първата година и ябълкитѣ, и крушитѣ и получаваме добри резултати.

Самиятъ размѣръ на рѣзидбата (дълго, кжсо, много, малко) напълно зависи отъ самото дрѣво, което рѣжемъ. Самото дрѣво, неговото развитие, ни показва, кои клони да махнемъ, кои да оставимъ и на колко да ги съкратимъ. Изобщо ние се придържаме въ слѣдующето правило: колкото главнитѣ клони въ короната сж по-силни и по-добрѣ покрити отдолѣ до горѣ съ странични клонки или даже добрѣ развити пжпки, толкова по-малко ги съкратяваме. Но, ако въ короната има силни клонки и слаби такива, силнитѣ се съкратяватъ много, а слабитѣ малко или никакъ не се съкратяватъ. Ако всичкитѣ клонки въ короната сж слаби и кжси, ние не ги рѣжемъ никога, до като тѣ не достигнатъ нужната сила. Различнитѣ случаи на рѣзидбата на новопосаденитѣ фиданки се виждатъ отъ рисункитѣ №№ 4, 5, 6 и 7.

Самитѣ отрѣзи на клонкитѣ винаги се извършватъ надъ външната пжпка, т. е. пжпка,

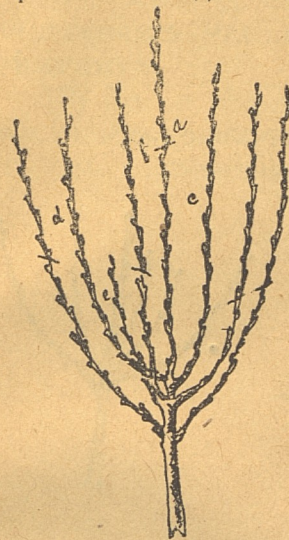

Рис. 4. Едногодишна корона на новопосадено дрѣвче. Централната клонка а се съкратява въ „b“. Клонкитѣ с и d се прѣмахватъ съвсѣмъ, кате ненужни за короната. Клонката „e“ не се рѣже, като много слаба. Всичкитѣ клонки се съкратяватъ.

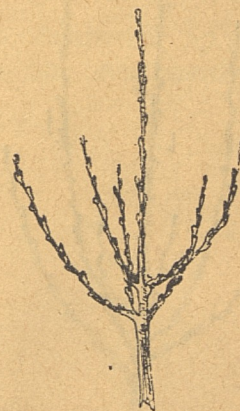

Рис. 5. Сжщата корона слѣдъ подрѣзването.

която е обърната къмъ рѣзача. Ако между двѣ клонки, съсѣдни една на друга, има голѣма празнина (клонкитѣ сж отдалечени много една отъ друга), отрѣзитѣ се извършватъ надъ странични пжпки да се попълни празнината.

Грижитѣ около новопосаденитѣ фиданки.

1. Въ сухитѣ мѣстности и на лекитѣ топли почви повърхността на почвата около новопосаденитѣ дрѣвчета се покрива съ мѣхъ, слама, торъ, за да се запазятъ дрѣвчетата отъ сушата.

2) Посаденитѣ късно на пролѣтъ овощни фиданки прѣзъ лѣтнитѣ горещини, трѣбва да се поливатъ прѣзъ всѣки 2 седмици изобилно — 2 газени тенекета на дрѣво.

3) Обмазватъ се новопосаденитѣ фиданки съ варъ.

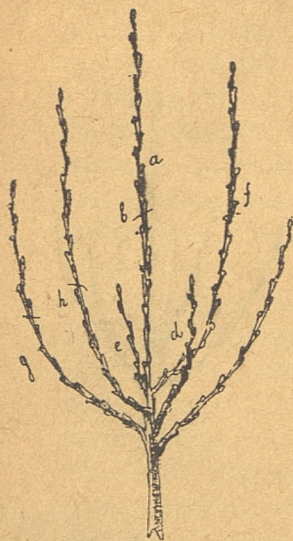

Рис. 6. Централната клонка а се съкратява силно въ b, защото клонките c, d, e са слаби. Клонката f се прѣмахва, g и h се съкратяватъ.

4) За да се запазятъ дръвчетата отъ зайци, кози и проч., трѣбва да се обвържатъ стѣблата имъ съ трѣни, клони отъ акация, съ трѣстика и проч.

5) Ако новопосаденитѣ дръвчета боледуватъ и не растатъ, трѣбва, за да се съживятъ, да се омотаятъ стѣблата имъ и дебелиятѣ части на главнитѣ клонки съ мжхъ, който отъ врѣме на врѣме да се напрѣсква съ вода.

6) Слабитѣ или скжсанитѣ приврѣзки да се възобновяватъ.

7) Прѣзъ май или юни полезно е да се полѣятъ новопосаденитѣ фиданки съ течень торъ смѣсенъ съ пепель.

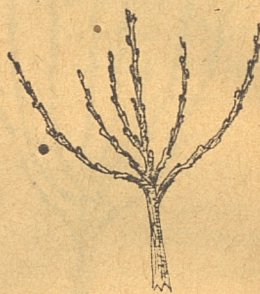
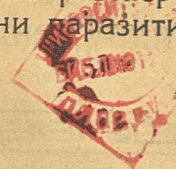

Рис. 7. Сжщата корона слѣдъ подрѣзването.

8) Да се унишожаватъ крѣвната, листнитѣ и всички други вѣшки по дръвчетата.

9) Всички брѣмбари, гжсеници и пр., които унишожаватъ или поврѣждатъ листата, да се прѣмахвватъ.

10) Да се прѣскатъ новопосаденитѣ дръвчета съ бордолезовъ разтворъ за запазването имъ отъ растителни паразити.

Българското Земледѣлско Дружество

София, ул. Х. Димитъръ 13.

Има въ склада си голѣми количества люцерна, пролѣтенъ фий (уровъ) и мохаръ (лудо просо). Поржчки прѣд- платени и придружени съ чували.

„Българско овощарство“ списание за овощарство, лозарство, градинарство, пчеларство и пр.

Абонаментъ всѣкога прѣдплатенъ.

1) За членове, ученици и войници годишно 15 лева.

2) За нечленове, читалища и земледѣлски сдружavanja — 20 лв. годишно.

3) За държавни, общински и други учрѣждения 25 лв.

На прѣдплатени 10 абонамента се прави 20% отстъпка.

Всичко що се отнася за списанието се изпраща въ Българското Земледѣлско Дружество, улица Хаджи Димитъръ 13.

Четете списанията и книжкитѣ на Българското Земледѣлско Дружество.

Искайте списъка

на книгитѣ намиращи се въ склада на
Българското Земледѣлско Дружество

София, ул. Хаджи Димитъръ № 13

Подъ печатъ сж:

1) Отхранване и отглед- ване на младия добитѣкъ отъ Ж. Ганчевъ.

2) Ржководство по ово- щарството отъ В. В. Стрибърни.

Тѣзи книги сж издание на
БЪЛГАРСКОТО ЗЕМЛЕ- ДѢЛСКО ДРУЖЕСТВО.

БЪЛГАРСКОТО Земледѣлско Дружество

издава списанията:

- 1) „Земледѣлие“ — год. XXIV.
- 2) „Земледѣлко скотовѣдство“ — година III.
- 3) „Българско овощарство“ — година I.

ГОДИШЕНЪ АБОНАМЕНТЪ:

1) За членове на д-вото, ученици и войници — I-то 20 лв., II то и III то по 15 лева.

2) За нечленове, читалища и всички видове земледѣлски сдружения — I о 25 л., II-то и III-то по 20 л.

3) За държавни и общински учрѣждения I-то 30 лв., II-то и III то по 25 лева.

Абонамента всѣкога прѣдплатенъ.

Абонирането става въ Българското Земл. Д-во — София, ул. X. Димитъръ 13.